

Ställer ni er frågor som

Kan utvärdering vara roligt?

Hur bygger och sprider vi kunskap?

Hur bjuder vi in fler till vår utvärdering?

Hur firar och hyllar vi goda exempel?

Vilka smarta val ska vi göra framåt?

Då är Utvärdera rätt för er!

OM UTVÄRDERA

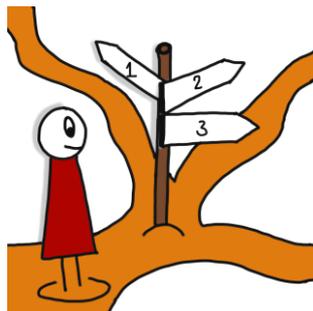
Här finns fyra verktyg för lärande, kunskapsspridning och strategiska val.

Vad ska vi **sluta**, **börja** och **fortsätta** med?

Hur kan vi **fira framgång** och **lära av misstag**?

Vilka smarta **val** ska vi göra nu?

Hur kan vi **sprida kunskapen** till många med små medel?

VAD SKA VI SLUTA, BÖRJA OCH FORTSÄTTA MED?

Utvärdera på ert sätt

Det finns många sätt att utvärdera på; i samtal, intervjuer, enkäter, genom att måla, fota, filma eller workshopa. Det kan göras på femton minuter eller under flera veckor. Ni sätter ribban. Det viktiga är att ni gör det och använder resultatet för någon typ av förbättringsarbete. Fem minuters reflektion är värt mer än en enkät som aldrig skickas ut för att den blev för omfattande.

Oavsett metod, missar inte de här två perspektiven:

- Resultatet. Utgår från er plan och era mål. Hur ville vi att det skulle bli och hur blev det?

- Processen. Utgår från hur ni haft det på vägen. Hur har människor mått? Har det varit roligt? Har alla kunnat vara sig själva?

Nedan hittar ni **två olika metoder** för utvärdering. Om ingen metod passar gör ni det på ert eget sätt.

Övning: Fem Fem Fem

Tid: 20 minuter

Material: Dator och skrivare och/ eller telefon

Syfte: Att fråga fem personer som på fem minuter var får ge feedback till er så ni kan landa i fem konkreta åtgärder för framtiden.

Gör så här: Den här metoden går ut på att ni ska samla in erfarenheter från fem personer som inte ingår i er inre kärna. Ni kan välja att fråga fem deltagare, eller så hittar ni fem olika perspektiv exempelvis ett barn, en förälder, en lärare, en volontär och en samverkanspart. Den här metoden kan ni använda vid sittande bord, eller göra hemma mellan två möten. Det viktiga är att det verkligen blir en snabb utvärdering, det är en övning i att spetsa till vad ni verkligen vill veta och visa respekt för andra människors tid.

Alternativ 1: Gör en skriftlig utvärdering som ni lämnar ut till personerna och sedan samlar in. Detta alternativ är bra om deltagarna är barn och om utvärderingarna ska vara anonyma.

Alternativ 2: Ni kan även ringa personerna! Men tänk på att ni inte bör ringa upp barn. Detta alternativ är mer lämpligt för de andra personerna som är vuxna.

Följ dessa steg:

1. Bestäm vilka frågor som ni vill ställa (exempelvis vad personen tycker varit bra, kan bli bättre och intressant med verksamheten)
2. Identifiera fem personer och fördela dem mellan er
3. Lyft luren direkt, skicka iväg ett mail med frågorna eller lämna ut utvärderingsdokumenten
4. Dela svaren inom gruppen och identifiera fem saker som ni ska ta med er in i det fortsatta arbetet
5. Fördela ansvaret och avsätt tid för uppföljning

Övning: Trafikljuset

Tid: ca 60-120 min

Material: Post-its i tre färger, pennor, tavla/ vägg och tejp.

Syfte: Att förbättra, utveckla och stärka verksamheten.

Gör så här: I varje verksamhet finns det saker som känns stimulerande, utvecklande och inspirerande - som ger energi och fungerar som de ska. Det finns även uppgifter som kräver tankemöda, kraft eller är ansträngande - men som måste göras. Slutligen finns också saker som känns jobbiga, tungrodda, skapar irritation och skaver – och som slukar energi och inte fungerar. Metoden med trafikljuset syftar till att snabbt och visuellt tydliggöra och prata om de här tre nivåerna i verksamheten.

Så här kan ni jobba med metoden:

1. Varje deltagare får ett antal post-it lappar i tre olika färger (grön, gul och röd)
2. Låt alla deltagare reflektera individuellt under tystnad. På de gröna lapparna noteras **ENERGIGIVARE** i verksamheten. Det är aktiviteter, arbetsuppgifter eller sysslor som känns stimulerande, roliga, trivsamma, utvecklande och inspirerande. På de röda lapparna noteras **ENERGISLUKARE**, det är saker som gör att en förlorar krafter, som sliter, irriterar, känns tunga eller leder till motsättningar och konflikter. På de gula lapparna skrivs saker ner som känns okej att göra men som skulle kunna bli energigivare om det gjordes på ett annat sätt, eller som riskerar att bli energislukare om inget görs. Det kan också vara helt neutrala uppgifter där saker bara rullar på.
3. Samla upp alla post-its på väggen/ tavlan. Klustra de svar som liknar varandra för att få en enklare överblick.
4. Gör en kort talarrunda där ni var och en kort får reflektera över bilden som växt fram.
5. Fokusera sedan på de röda lapparna. Diskutera vad som behöver göras för att de ska bli gröna eller gula. Gör en plan, utse ansvariga och bestäm när det ska vara klart.
6. Titta sedan på de gula lapparna. Vilka är helt okej att ha kvar, vilka skulle ni kunna vända till att bli gröna och vilka riskerar att bli röda om ni inte gör något? Ringa in om det finns något som måste hanteras nu, eller om de gula lapparna ska läggas vilande. Glöm inte att bestämma när ni ska ta upp vissa frågor här ifrån igen och undersöka om det då behöver hanteras.
7. Avsluta med de gröna. Vilka var framgångsfaktorerna för det som fungerade? Vad ska ni göra mer av? Vilka behöver ett personligt tack? Hur kan ni fira det som fungerat?
8. Avsluta med en gemensam talarrunda för att fånga upp vad ni tar med er från övningen.

Kom ihåg!

Även om det inte alls blev som er plan, kan det ändå ha blivit helt fantastiskt. Inte minst lärdomar efter misslyckanden är värda att spridas!

HUR KAN VI FIRA FRAMGÅNG OCH LÄRA AV MISSTAG?

Övning: Fira framgång och lär av misstag

Tid: Från 20 min till en hel träff

Material: Beror på upplägg

Syfte: Att fira framgång och skapa en kultur där det är okej att testa och misslyckas.

Gör så här: Rädda Barnen vill skapa en kultur där vi testar, utvärderar, delar med oss av erfarenheter och lär oss på vägen. Tänk lex Maria inom sjukvården; vad skulle hända om läkarna och vårdpersonalen inte delade med sig av sina misstag?

Hur ser det ut i er grupp idag? Firar ni framgång? Är det okej att testa och misslyckas? Vilka konkreta beteenden behöver ni ändra på för att uppnå det?

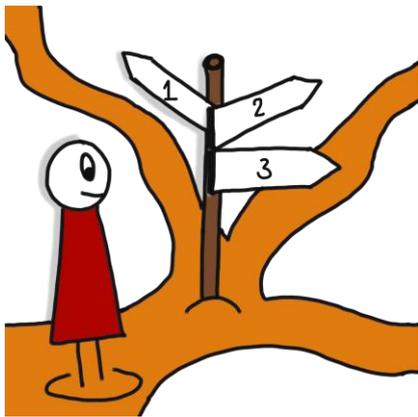
Diskutera tillsammans!

Att stanna upp och fira framgång är så lätt att glömma bort men så kraftfullt om det görs. Det finns många sätt att fira på. **Glöm inte att det är okej att göra misstag!** Men kom ihåg att reflektera och diskutera dessa så ni lär er av dem.

Några exempel på hur ni kan fira framgång är genom att:

- Anordna en framtidsfest där ni applåderar, äter tårta och lyfter fram framgångar ni haft
- Tacka av alla personligen som hjälpt till i verksamheten
- Skicka ut diplom med en personlig hälsning till aktiva
- Samlas och genomför en runda där var och får stå i centrum och de andra lyfter fram saker som hen gjort bra under projektets gång

Hur och när ska ni fira nästa gång?

VILKA SMARTA VAL SKA VI GÖRA NU?

Övning: Hur går vi vidare?

Tid: Från 30 minuter till flera träffar

Material: Utvärderingen ni gjort, verksamhetsberättelse eller andra underlag.

Syfte: Att göra smarta val och lärdomar för framtiden.

Hela verksamhetsutvecklingsprocessen börjar med ett kretslopp och det är också med den bilden i bakhuvudet vi avslutar. Efter att ni genomfört en utvärdering är det dags att göra en rad strategiska val.

1. Vad ska vi fortsätta med?
2. Vad ska vi sluta med?
3. Vad ska vi börja med?

Titta på er utvärdering och era lärdomar. Diskutera de tre frågorna. Kom till ett beslut.

Hur vet vi om vi ska lägga ner?

Att avsluta en verksamhet kan vara ett svårt val, men ibland det enda rätta. Fråga er till exempel: Hade vi börjat med den här verksamheten om vi stod inför en uppstart idag?

En annan fråga är att fundera på det som kallas *sans cost*:

Om vi bortser från allt vi lagt in i det här (tid, känslor, pengar, relationer) skulle vi fortsätta då?

Om ni inte mår bra när ni driver verksamheten, om den inte matchar målgruppens behov eller om den inte leder till några synbara förbättringar för barn, är det dags att låta den förmultna för att lämna plats och ge näring till något nytt som ska gro.

Om ni vill ha hjälp kontakta gärna er verksamhetsutvecklare!

Om ni vill ta övningen ett steg till: Prioritera mera

Tid: Ca 20 minuter

Material: Klistermärken (eller sätter ni kryss med en penna).

Syfte: Att snabbt och demokratiskt göra en prioritering bland många möjliga val.

(Se nästa sida för hur ni gör)

Gör så här: Det är inte ovanligt att det i en utvärderingsfas kommer fram en rad åtgärder som skulle kunna göras. För att hushålla med resurser och välja det som är allra viktigast kan en enkel

prioriteringsövning vara bra att ha med i verktygslådan. Ni kan använda den närhelst ni behöver välja effektivt och demokratiskt. Övningen innehåller också ett steg där deltagarna får anmäla eventuellt intresse för att jobba vidare med frågan. Just det här steget brukar vara effektivt för att se vad som verkligen har potential till att hända. Det hjälper inte att skapa en att-göra-lista om ingen känner sig motiverad att förverkliga den.

- 1.** Få upp era alternativ på en tavla, vägg eller blädderblock. Se till att de olika alternativen är placerade en bit ifrån varandra med utrymme för klistermärken/ kryss.
- 2.** Dela ut klistermärken till deltagarna, t.ex. tre per person. Dessa (som även kan vara kryss med en penna) agerar deltagarnas tre röster.
- 3.** Låt alla rösta på det/ de förslag som de tycker är bäst. Alla får fördela sina tre märken som de vill på de olika förslagen.
- 4.** Räkna ihop rösterna och ta exempelvis fram de tre förslag som fått flest röster. Även de andra förslagen dokumenteras för framtiden.
- 5.** Fördela de framprioriterade förslagen på olika platser i rummet. Låt nu deltagarna placera sig vid det förslaget som de själva brinner mest för. I nuläget åtar ingen sig att ingå i en arbetsgrupp eller liknande, utan det handlar nu bara om att bidra med idéer om hur arbetet skulle kunna se ut.
- 6.** Summera gruppernas förslag i plenum. Dokumentera det som kommer fram så att ni kan arbeta vidare med det senare.
- 7.** Om det lämpar sig, bygg även in ett moment där deltagarna anmäler sig till den arbetsgrupp de vill ingå i framöver. Berätta även att det är ok att inte skriva upp sig någonstans om en inte kan eller vill.
- 8.** Efter den här övningen har ni en bild av vad ni konkret kan göra. Skapa en handlingsplan för det fortsatta arbetet med vad, när och vem. Ni vet också vilka frågor som deltagarna själva skulle vilja driva vidare – använd er av den resursen och glöm inte att fånga upp de som anmält intresse för att bidra i det fortsatta arbetet.

HUR KAN VI SPRIDA KUNSKAPEN TILL MÅNGA MED SMÅ MEDEL?

Övning: Spridning av resultat

Tid: ca 30-60 min

Material: Inget speciellt material.

Syfte: Göra en plan för hur ni ska rapportera och sprida era erfarenheter.

När vi har arbetat med och för barn och genomfört en verksamhet som gjort reell skillnad för barn är det viktigt att ta tillvara på och dela erfarenheterna. Vi kan sprida dem till exempelvis:

- Målgruppen
- Andra inom Rädda Barnen
- Andra ideella organisationer
- Beslutsfattare
- Media
- Allmänheten
- Skolan

Olika sätt att sprida kunskap och resultat kan vara:

- Möten
- Insändare
- Filmer
- Seminarium
- Utställning
- Rapport
- Skolbesök
- In i nästa års verksamhetsplan

Viktiga frågor att fundera på:

- Varför ska ni sprida resultat?
- Vad ska ni sprida?
- Till vem?
- Hur ska ni sprida ert resultat?
- När ska det spridas för att ge mest effekt?

Gör en plan och fördela arbetsuppgifterna.

Bestäm när spridningen ska vara klar och hur ni ska följa upp dess effekter.

Tips!

Rörlig bild når fram. Gör en film!

En av våra största utmaningar inom Rädda Barnen är att snabbt och enkelt dela erfarenheter och kunskap med varandra. Ett sätt att nå ut är att använda er av film.

Tänk ”good enough”, ta upp en mobilkamera, berätta kort om projektet och dela med er av två perspektiv:

- Er främsta framgångsfaktor
- Vad ni skulle ha gjort annorlunda om ni genomfört verksamheten igen

Låt filmen vara max två minuter lång. Skicka den till några föreningar eller dela den på sociala medier. Glöm inte att berätta vilka ni är och hur människor kan komma i kontakt med er om de vill veta mer.

OBS! Glöm inte att be om medgivande för fotografering om ni har med deltagare (barn, ungdomar, föräldrar osv.) från era verksamheter.

Bonus: Fler verktyg

HJÄLP EN POLITIKER

Övning: Hjälp en politiker

Tid: Från 60 minuter till två träffar med hemarbete där emellan

Material: Papper och penna eller dator.

Syfte: Att dela med er av de erfarenheter ni har och närma er de lokala politikerna.

Gör så här: Rädda Barnen ska gå från att peka på problemen till att vara en del av lösningsleveransen. Vi ska bli samhällsbyggare i större utsträckning än vad vi är idag. Ett viktigt steg på vägen är att identifiera hur vi kan hjälpa politikerna att nå sina mål. För att den här övningen ska ge effekt, försök att bli så konkreta som möjligt genom att gå ner på partinivå, eller ännu hellre individuell politikernivå.

1. Börja med att hitta fråga/ ämne där ni samlat kunskap efter att ha bedrivit er verksamhet.
2. Bestäm sedan parti/ politiker som ni ska ha i fokus.
3. Identifiera ett par mål som ert fokusobjekt har. Välj sedan ut vad som går i linje med det som Rädda Barnen vill uppnå. Välj gärna ut mål där ni tror att ingen annan har intresse eller förmåga av att bidra (eftersom det är bra att fylla luckor).
4. Fundera på vad beslutsfattarna har behov av. Utgå från Rädda Barnens fyra arbetsmetoder (Direktstöd, Faktainsamling och analys, Kunskapsförmedling och kompetensutveckling samt Påverkansarbete som ni kan läsa om i styrdokumentet Kompassen) och diskutera vad ni kan erbjuda.
5. Gör en konkret plan för vad, hur, vem och när ni ska ta kontakt och försöka bidra i frågan.
6. Avsluta med att diskutera vad det innebär för er om ni framöver ska vara en del av lösningen, inte bara en del av problembeskrivningen.

Längst bak i fasen **Utvärdera** finns bilagor som ni kan ta hjälp av!

Där finns bland annat tips på hur ni kan återkoppla till barn och unga samt en utvärderingsmall.

ATT CHECKA AV INNAN NI LÄMNAR UTVÄRDERA

- Vi har utvärderat verksamheten
- Vi har inte bara pratat om resultat utan också om processen
- Vi har involverat fler än den inre kärnan i utvärderingen
- Vi har spridit våra erfarenheter utanför vår egen grupp
- Vi har rapporterat in vår verksamhet
- Vi har gjort smarta val och prioriterat för framtiden
- Vi har firat framgång och tackat de som hjälpt till

Det finns alltid fler sätt att göra skillnad!

Vad vill ni göra nu?

Det kan ni undersöka genom att gå till **BÖRJA HÄR längst fram i den här handboken.**

BILAGOR TILL FASEN UTVÄRDERA

Utvärdera: Bilaga 1

CHECKLISTA FÖR ATT ÅTERKOPPLA TILL BARN OCH UNGA

Tänk på att lyfta följande när ni återkopplar:

- Syftet med att lyssna in barnen i den aktuella frågan
- Hur insamlingen av barnens åsikter gick till
- En sammanställning av vad barnen sa, tyckte och tänkte
- Beskriv om hur ni tagit vara på resultatet, vilka ni delgett det och vilken respons ni fick från t.ex. skolpersonal, politiker, bussbolag etc.
- Beskriv eventuella åtgärder som skett inom Rädda Barnen eller som följd av att ni spridit barnens åsikter till andra vuxna
- Berätta vad som händer nu, är det avslutat eller händer något mer.

Om det inte blir någon konkret förändring/aktivitet/resultat av barnens inspel är det väldigt viktigt att också återkoppla kring detta. Berätta rakt och ärligt, förklara varför och var redo att vara tillgänglig och synlig om det uppstår frågor, besvikelse eller ilska.

Så här kan ni återkoppla till barn och unga:

Samtal – om ni har mött en grupp unga som möts återkommande kan ni återvända till gruppen för att berätta och föra ett samtal med dem på nytt (ofta tycker de att det är roligt att höra sammanställning av vad de andra som svarade tyckte, i synnerhet om det gäller en enkät). Vid återkopplingen kan ni också berätta vad ni i Rädda Barnen gjort med resultatet, har ni berättat om det för andra vuxna, besökt politiker, skrivit brev eller gjort en utställning om barnens tankar och åsikter.

Via brev/insändare/sociala medier – ni kan skriva till barnen som ni har mött och berätta om barnens röster och hur ni använt det resultat som ni fick fram. Om ni har mött barn i samband med ett event så kan ni skriva en insändare eller dela informationen i sociala medier som återkoppling till barnen.

Via lärare/annan vuxen – det är möjligt att be en vuxen som möter barnen (kanske en kontaktperson för barngruppen) att berätta om hur ni har tagit hand om det ni fick ta del av från barnen. Det är då viktigt att ni tydligt informerar den vuxna så att denne kan berätta vidare och svara på enklare frågor. Representanter bland barn/unga för det vidare till andra barn/unga – barn och unga kan själva berätta om resultatet och om hur ni har tagit hand om det ni fick ta del av från barnen. Det är då viktigt att ni stöttar och informerar barnen/de unga så att de kan berätta vidare till andra barn och unga på ett korrekt och tryggt sätt.

Utställning – om ni har gjort övningar där det ingått att göra collage eller olika visuella beskrivningar som svar på olika frågor så kan ett sätt att sprida barnens tankar vara genom att ha en utställning t ex på skolan, kommunbiblioteket eller i kommunhuset. Om ni genomför en utställning så blir den i sig själv en återkoppling till barnen på det de har gjort. Kom ihåg att bjuda in barnen och ta gärna möjligheten att samla alla barn vid samma tillfälle för att visa dem utställningen.

P.S. Ni kan gärna kombinera flera metoder, exempelvis anordna en utställning där barnen själva berättar för beslutsfattare och vuxna om sina åsikter.

Utvärdera: Bilaga 2

ENKEL UTVÄRDERINGSMALL

Exempelfråga till deltagare:

Vad tycker du om verksamheten/aktiviteten?

Ringa in det alternativ som stämmer bäst:

Mycket bra

Bra

Okej

Dåligt

Mycket dåligt

Kommentar:

Exempelfråga till volontärer:

Hur tycker du att verksamheten/aktiviteten har fungerat?

Ringa in det alternativ som stämmer bäst:

Mycket bra

Bra

Okej

Dåligt

Mycket dåligt

Kommentar:

Fler förslag på frågor att inkludera:

Till deltagare:

- Hur hörde du först talas om verksamheten/aktiviteten?
- Vad tycker du om verksamhetens/aktivitetens miljö (lokal, material, inredning)?
- Hur kan verksamheten/aktiviteten bli bättre?

Till volontärer:

- Vad har varit den största utmaningen?
- Vad är det bästa med att vara volontär i verksamheten/aktiviteten?
- Hur kan verksamheten/aktiviteten bli bättre?

Tips!

Tänk på att kombinera öppna och stängda frågor när ni skapar en utvärdering.

Stängda frågor kan bara besvaras med vissa alternativ, exempelvis ja eller nej. De är bra när du vill bekräfta något eller behöver ta reda på viss fakta för att generalisera, utforska eller förstå.

Öppna frågor saknar ofta svarsalternativ och bjuder istället in till mer berättande, exempelvis: "Kan du beskriva...?". Öppna frågor skapar utrymme för de som besvarar utvärderingen att kunna utveckla sina perspektiv. Att ställa öppna frågor visar också att du är intresserad av vad de tänker och tycker.

Pst! Använd gärna symboler likt i mallen ovan om utvärderingen vänder sig till yngre barn.